

ALLIANTIE TEGEN EVOLUTIE OCTROOI-AANVRAGEN IN DE TUINBOUW

Het aantal patenten op gewassen, en meer speciaal gewone groenten, neemt zeer snel toe. De tien grootste groentezaadbedrijven ter wereld hebben al 19 patenten op natuurlijke eigenschappen van groenten. Nog eens 132 patenten zijn momenteel in aanvraag bij het Europese Octrooibureau. Deze patenten zijn zeer omstreden. Multinationals verkrijgen hiermee een monopoliepositie en kunnen zo de vrije toegang tot biologisch materiaal blokkeren. Ook de sierteelt is er niet gerust in.

.....

Willy De Geest

Kwekersrechten en octrooien

In de sierteeltsector is het kwekersrecht goed ingeburgerd. Het kwekersrecht heeft betrekking op gewassen en niet op genen maar er is ook nog zoiets als octrooien en die beschermen wel de gentechologie. In grote lijnen kan men stellen dat een kwekersrecht een vorm van intellectuele eigendom is en aan de houder ervan het alleenrecht op de verhandeling van zaad en vermeerderingsmateriaal van het betrokken ras verleent, terwijl een octrooi (patent) een exclusief recht tot het industrieel maken of verkopen van een product is, of anders gezegd het exclusief recht tot het exploiteren van een uitvinding.

Ongerustheid

Rassen met kwekersrecht mogen wel door anderen vrij gebruikt worden voor het maken van kruisingen en dit zonder toestemming van de oorspronkelijke rechthouder. Dit wordt de kwekersvrijstelling genoemd. Voor geoctrooierde gewassen geldt geen kwekersvrijstelling, zodat de houder van het octrooirecht verdere kruising kan verhinderen. En hier rijpt het schoentje want voor sommige klassiek veredelde planten wordt geen kwekersrecht maar een octrooi aangevraagd zodat de rechthouder verdere kruising kan verhinderen. Grote internationale concerns en marktleaders in genetisch gemodificeerde gewassen blijken de belangrijkste voorvechters van patenten op genetische eigenschappen van gewassen, en in belangrijke mate van groenten, te zijn. Deze bedrijven zouden samen meer dan 150 patenten op gewassen in aanvraag hebben. Kleine kwekers die op bepaalde eigenschappen een kwekersrecht zouden hebben voor dezelfde eigenschappen als waarvoor een bedrijf octrooi aanvraagt, zouden zo op termijn uit de markt kunnen worden geprijsd en hiertegen geen verweer hebben.

Groeiende anti-lobby, ook in de sierteelt

Ook in de sierteelt bestaat grote vrees voor deze evolutie. In Nederland stelt men dat krom octrooirecht de hele sierteeltsector raakt. De ontwikkeling zal volgens Aad Van der Knaap, algemeen directeur van KP Holland, zorgen voor een kaakslag in de veredelingswereld en voor kostenverhogingen voor de kwekers doordat octrooihouders geld zullen vragen voor het gebruik van genetica.

Blooming Breeders sloot zich onlangs aan bij de alliantie tegen de evolutie van octrooiaanvragen in de sierteeltsector. De Vereniging van Bloemenveilingen in Nederland (VBN) die samen met Plantum al jarenlang lobbyed om de balans tussen kwekersrecht en octrooirecht te herstellen, is verheugd dat ook Blooming Breeders zich aansluit bij de lobby. Lobbyïste van VBN is Eveline Herben. Zij stelt dat de nationa-

▲ Voor geoctrooierde gewassen geldt geen kwekersvrijstelling zodat de houder van het octrooirecht verdere kruising kan verhinderen

le politiek al achter het plan staat om de bio-octrooirichtlijn aan te passen. Staatssecretaris Sharon Dijksma van Economische Zaken zet het onderwerp op de politieke agenda voor begin 2016, wanneer Nederland voorzitter is van de Europese Unie. Zij vreest dat de huidige ontwikkelingen ten koste gaan van de keuzevrijheid van kwekers, telers en consumenten. De lobby concentreert zich nu dan ook op de Europese Unie en op parlementen in andere lidstaten. Ook Copa-Cogeca, de Europese belangenorganisatie voor de sector, drukte in een recente persmededeling haar grote bezorgdheid uit over de ontwikkelingen en dit bij de recente toekenning van octrooirechten aan een Brits bedrijf voor Broccoli die een anti-kankerverwekkende stof bevat en voor rechten toegekend aan een Israëliësch bedrijf voor "gerimpelde" tomaten met een gereduceerd watergehalte. Copa-Cogeca is van mening dat deze specifieke eigenschappen niet zijn uitgevonden of kunstmatig zijn aangemaakt maar dat ze al in de wilde moederplanten aanwezig waren. In eigen land zegt het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) a priori niet tegen patenten te zijn want dit is uiteindelijk ook bescherming van innovatie. Het instituut heeft wel enkele duidelijke kanttekeningen wanneer het om planten gaat, namelijk dat patenten moeten slaan op processen en niet op kenmerken en dat patenten niet gebruikt mogen worden om vooruitgang bij anderen te blokkeren. Het moet dus tegen een redelijke vergoeding door anderen gebruikt kunnen worden om zelf nieuwe cultivars te creëren. "Bij kwekersrecht bestaat de Breeders exemption (kwekersvrijstelling) wat net toelaat om steeds verder te kruisen", aldus ILVO. ■ (Bronnen: FloraHolland, Vakblad Bloemisterij, ILVO)